

Kuinka voimme vahvistaa tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koulutuksessa?

28.1.2026

Opetushallitus

Virve Savoila

Yhdenvertaisuusasiantuntija

EKVALITA

EKVALITA

Sinun tasa-arvo- ja moninaisuusasiantuntijasi

Ekvalita on sukupuolten tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja
moninaisuuden asiantuntijayritys.
Olemme työskennelleet normitietoisesti vuodesta 2008
lähtien.

Tarjoamme

koulutuksia, työpajoja, ohjausta ja konsultointia
organisaatioille, yrityksille, kouluille, järjestöille ja muille
ryhmille

Tuotamme

koulutuspaketteja, aineistoa, oppaita

NELJÄ ASKELTA MUUTOKSEEN

TUNNISTAMINEN

Syrjintäperusteet

Sukupuoli, sukupuoli-identiteetti tai
sukupuolen ilmaisu

Ikä

Alkuperä

Kansalaisuus

Kieli

Uskonto tai
vakaumus

Mielipide

Poliittinen toiminta

Ammattiyhdistys-
toiminta

Perhesuhteet

Terveystila

Vammaisuus

Seksuaalinen
suuntautuminen

Muu henkilöön
liittyvä syy

Neuromoninaisuus

Koulutustaso

Ulkonäkö

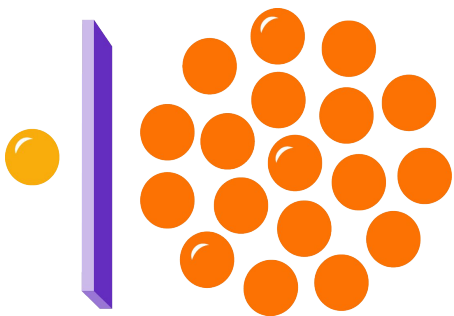

Asuinalue

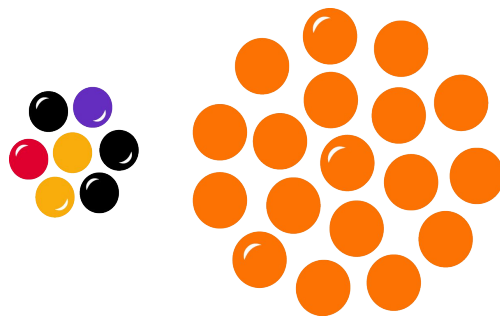

Sosioekonominen
tausta

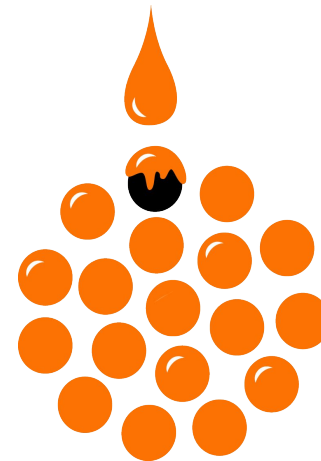
Käsitteitä ja lähestymistapoja

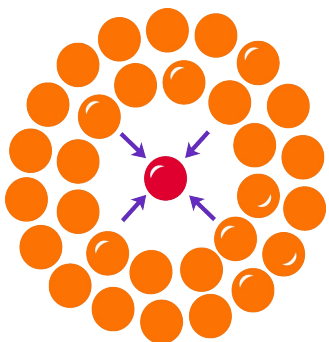
Ulossulkeminen

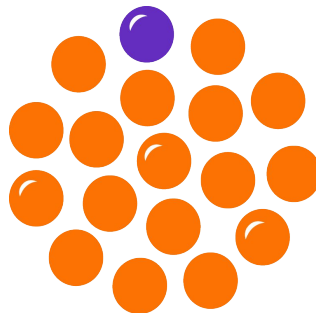
Segregaatio

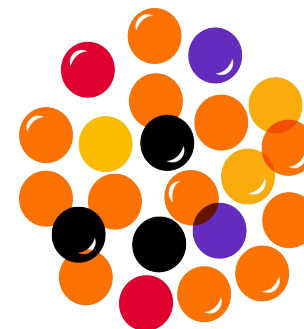
Sulauttaminen

Toiseuttaminen

Integraatio

Osallistaminen

YMMÄRTÄMINEN

**Aikaan ja
paikkaan
sidottuja**

Normit

**Kirjoitta-
mattomia
sääntöjä**

**Luovat
valtaa**

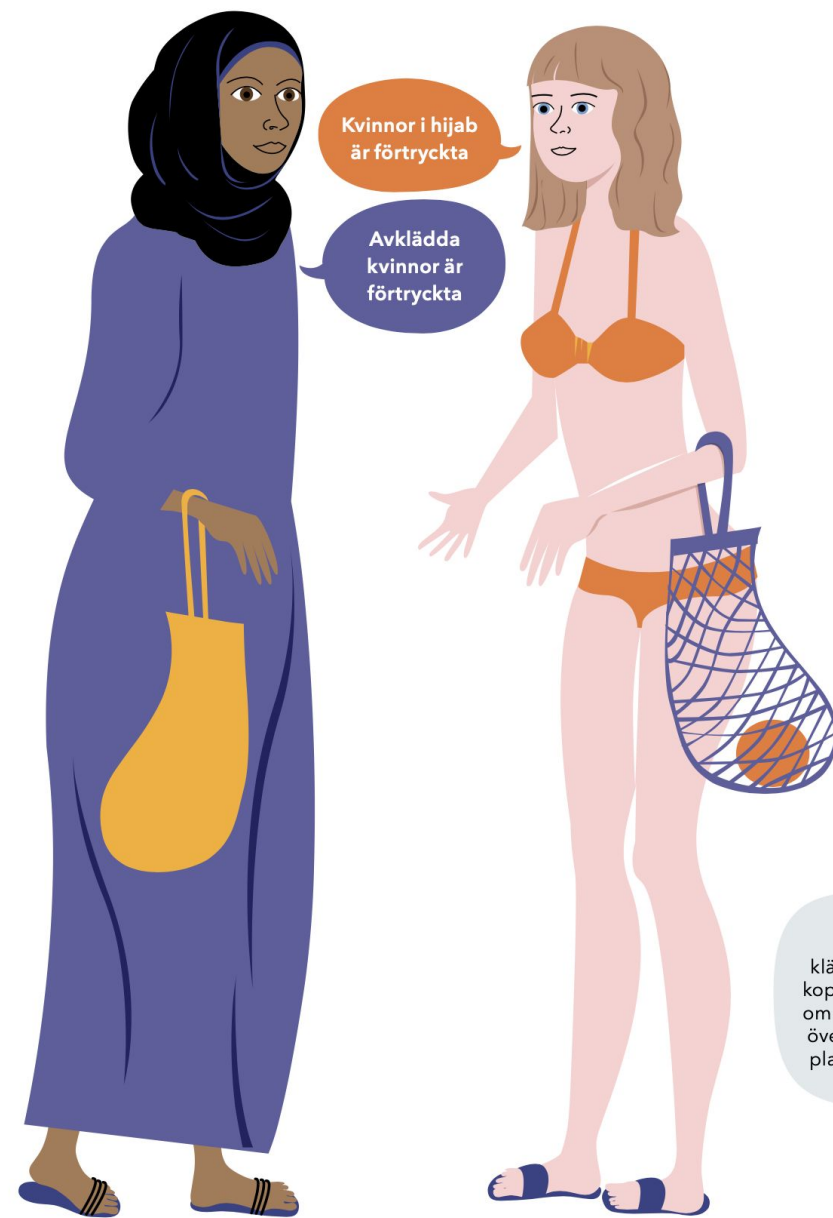
**Sekä
osallistavia
että
poissulkevia**

Seuraukset

Heteronormi, sukupuolinormi, suhdenormi

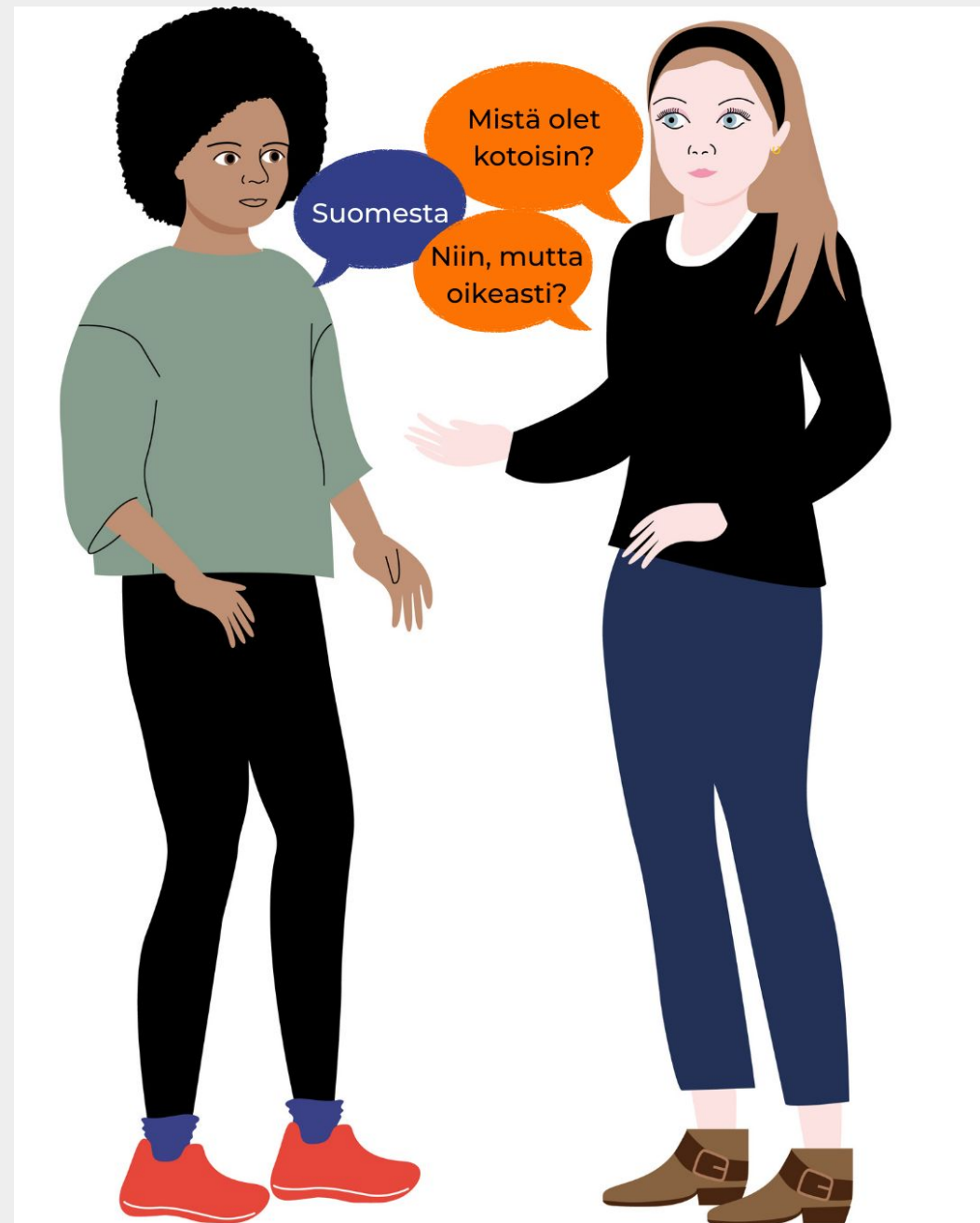

Sukupuoleen, kehoon ja pukeutumiseen liittyvät normit

Kropps- och klädnormer är ofta kopplade till normer om kön som varierar över tid, geografisk plats och situation.

Valkoisuusnormi, suomalaisuusnormi

TIEDOSTAMATTOMAT KÄSITYKSET

Meillä kaikilla on
tiedostamattomia
käsityksiä

Ne ovat henkisten
prosessien tulosta
(tiedonkäsittelyn oikoteitä)
ja vaikuttavat
käytökseemme

Olemme yhteiskuntamme
tuote ja kannamme
mukanamme
“kertomuksia” siitä, miten
“asiat ovat”

Ennakkoluulot ovat
kytköksissä
valtarakenteisiin ja
yhteiskunnan normeihin

**Meidän on tultava
tietoisiksi
tiedostamattomista
käsityksistämme sekä
opittava olemaan
toimimatta niiden
mukaisesti**

Lukusuositus:
Daniel Kahneman
*Ajattelu, nopeasti ja
hitaasti*

MUUTOSTAHTO

Haluammeko kaikki tätä?

Onko tämä tärkeää meille?

Onko tämä tärkeää sinulle?

Koulun puuttumisvelvollisuus vahvistui 1.6.2023

Koulun on ryhdyttävä tarpeellisiin toimiin oppilaaseen kohdistuvan häirinnän poistamiseksi. Koulutuksen järjestäjä syylistyy syrjintään, jos näin ei toimita. Lisäksi häirinnän määritelmä muuttuu niin, että häirintä voi kohdistua yksilön lisäksi myös ihmisryhmään.

*Yhdenvertaisuusvaltuutetun kampanja
Turvallinen koulu on vapaa häirinnästä*

TEKEMINEN

Työ alkaa meistä!

Mitä ajattelen
seksuaalisen
suuntautumisen
moninaisuudesta?

Millaisia ajatuksia
minulla on siitä,
miten eri sukupuolta
olevien ihmisten
"pitäisi" olla tai
käyttäytyä?

Vahvistanko
rajoittavia
normeja omalla
käytökselläni ja
puheillani?

Vad har jag
för tankar
om sexuell
läggning?

Har jag tankar
om hur olika
kön "skall
vara/är"?

Onko
lähtökohtanani
aina
kaksinapainen
sukupuolikäsitys?

För jag vidare
begränsande
normer med mitt
sätt att vara eller
sätt att prata?

Utgår jag alltid
från tvåköns-
normen?

Mitä valta-asetelmia
pidän "normaaleina"
ja siten hyväksyn
ne?

Finns det
maktförhållan-
den som jag ser
som "normala"
och därför
accepterar?

Hur beter jag mig
mot personer som
inte uppfyller mina
förväntningar om
hur jag tänker
mig att de "borde
vara"?

Kuinka käyttäydyn,
jos kohtaan
ihmisiä, jotka eivät
täytä odotuksiani
siitä, miten heidän
minusta "pitäisi"
käyttäytyä tai olla?

Mitä voimme tehdä?

- 1 Aktiivista ja jatkuvaa keskustelua ja pohdintaa** normeista omassa työssä: Tarkastele, millaisia normeja toistetaan, miten niitä voi rikkoa, keskustele, ole itsekriittinen
- 2 Vahvista** arvopohjaa työyhteisössä ja kohtaamisissa konkreettisin teoin ja sanoin
- 3 Ota muut oppilaat ja opiskelijat** laajasti mukaan muutostyöhön
- 4 Puutu AINA** poissulkeviin käytäntöihin ja kommenteihin, jotka sallivat rajoittavat normit organisaatiossa

- Moninaiset esimerkit opetuksessa
- Tietoisuus ryhmäjaossa
- Kielenkäyttö
- Turvallisuuden tunteen lisääminen eri tiloissa ja kouluympäristössä

Ole turvallinen aikuinen

Lapselle ja nuorelle usein tärkeintä on, että olet turvallinen aikuinen, joka on läsnä, kuuntelee häntä ja ottaa hänet ja hänen kokemuksensa todesta.

Sinun ei tarvitse tietää kaikkea ja tuntea jokaista käsitettä läpikotaisin.

“Mä en tiedä tästä aiheesta kaikkea, mutta mä olen sun tukena.”

Ekvalitan materiaaleja

Apuväline normit haastavaan työtapaan – tiivistelmä laajemmasta Skapa plats -kirjasta

Tasa-arvo kasvatuksessa – portaali tasa-arvotyön tueksi kouluissa

Kaikkien amis – nettimateriaali tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta, sopii toiselle asteelle ja peruskouluun

Kaikki Ekvalitan materiaalit – tutustu kaikkiin suomen- ja ruotsinkielisiin materiaaleihimme!

**Yhdenvertaisuuden
edistäminen ja
epäkohtiin puuttuminen
voi olla epämukavaa.**

**Meidän on helpompi
luoda muutosta yhdessä
kuin yksin.**

**Muutos tuntuu ,
muuten ei ole kyse
muutoksesta.**

Kiitos!

Virve Savoila
virve@ekvalita.fi

www.ekvalitaeducation.fi

EKVALITA